

Warszawa, dnia 21 kwietnia 2020 r.

Posłowie na Sejm RP:
Kamila Gasiuk-Pihowicz
Robert Kropiwnicki
Urszula Zielińska
Adres do korespondencji:
ul. Wiejska 4/6/8
00-489 Warszawa

**Najwyższa Izba Kontroli
Ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa**

Wniosek o przeprowadzenie kontroli

Działając na podstawie art. 2, 3, 5, 6 oraz 28a ust. 2 ustawy o Najwyższej Izbie Kontroli (Dz.U. z 2019 r. poz. 489), wnosimy o przeprowadzenie doraźnej kontroli w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Ministerstwie Aktywów Państwowych, spółkach Poczta Polska S.A., KRS 0000334972 oraz Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S.A., KRS 0000062594 w zakresie ustalenia legalności, celowości, rzetelności oraz gospodarności:

1. Organizowania i podjęcia przygotowań do przeprowadzenia wyborów Prezydenta RP w 2020 r. w formie głosowania korespondencyjnego, w czasie trwania pandemii COVID-19;
2. Treści, trybu oraz podstawy prawnej poleceń wydanych przez Prezesa Rady Ministrów Mateusza Morawieckiego zarządom spółek Poczta Polska S.A., KRS 0000334972 oraz Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S.A., KRS 0000062594 w zakresie szeroko pojętej organizacji wyborów Prezydenta RP w 2020 r. w formie głosowania korespondencyjnego w czasie trwania pandemii COVID-19;
3. Realizacji poleceń wydanych przez Prezesa Rady Ministrów Mateusza Morawieckiego zarządom spółek Poczta Polska S.A., KRS 0000334972 oraz

- Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S.A., KRS 0000062594 w zakresie szeroko pojętej organizacji wyborów Prezydenta RP w 2020 r.;
4. Uprawnień Prezesa Rady Ministrów Mateusza Morawieckiego oraz Wiceprezesa Rady Ministrów, Ministra Aktywów Państwowych Jacka Sasina do podejmowania działań w celu organizacji oraz przygotowania wyborów prezydenckich w 2020 r.;
 5. Kompetencji spółek Poczta Polska S.A., KRS 0000334972 oraz Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S.A., KRS 0000062594 w zakresie szeroko pojętej organizacji wyborów Prezydenta RP w 2020 r.;
 6. Wydatków ww. podmiotów poniesionych w zakresie organizowania i podjęcia przygotowań do przeprowadzenia wyborów Prezydenta RP w 2020 r. w formie głosowania korespondencyjnego, w czasie trwania pandemii COVID-19.

UZASADNIENIE

W dniu 16 kwietnia 2020 r. Wiceprezes Rady Ministrów, Minister Aktywów Państwowych Jacek Sasin oświadczył w trakcie audycji „Poranna Rozmowa RMF FM” wyemitowanej na antenie radia RMF FM oraz na stronie internetowej rmf24.pl, że podjął działania mające na celu przeprowadzenie wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r. w formie głosowania korespondencyjnego, w czasie trwania pandemii COVID-19: *„Zapewniam pana, że opracowujemy właśnie w tej chwili cały ten bardzo taki szczelny system kontrolingu jak będą te przesyłki dostarczane (...) Panie redaktorze ten system ja wiem jaki on będzie.”* Następnie, w odpowiedzi na pytanie zadane przez dziennikarza: *„Ale teraz chciałbym pokazać panu, że nic nie jest gotowe panie premierze.”* Minister odpowiedział, że: *„Wszystko jest gotowe, wszystko jest gotowe. Poza ustawą, która utknęła w Senacie. Ale wszystko jest już gotowe.”* W kolejnej swojej wypowiedzi wicepremier podkreślił, iż *“(…) dzisiaj, niezależnie od tego o czym mówimy, te przygotowania idą pełną parą, tworzone są procedury, poczta jest przygotowana, rozpoczynamy za chwilę inne działania (...)*”. Ponadto w kolejnych wypowiedziach Minister opisał dokładnie w jaki sposób będą wyglądały urny wyborcze, w jakich

miejscach będą rozmieszczone i jak będzie wyglądał nadzór nad miejscami przeznaczonymi do głosowania, czym potwierdził, że stosowne działania przygotowujące do przeprowadzenia wyborów w sposób korespondencyjny są prowadzone.

W kolejnej części audycji pan Jacek Sasin wskazał ponadto, że: *„Na poczcie, poza 25 tysiącami listonoszy, pracuje jeszcze 50 tysięcy innych pracowników - w sortowniach, w Urzędach Poczтовых. Te wszystkie osoby mogą w tym dniu te zadania wykonywać, to będzie dodatkowe zadanie, chcę to bardzo wyraźnie powiedzieć. To nie jest tak, że to będzie zadanie, które będzie realizowane w ramach tych standardowych zadań czy obowiązków służbowych”*, a dopytany przez dziennikarza podkreślił, że pracownicy dostaną za tą pracę dodatkowe wynagrodzenie, a sama Poczta poradzi sobie z organizacją wyborów i nie potrzebuje do realizacji tego zadania zewnętrznej pomocy. Prawdopodobnie, w mniemaniu premiera Jacka Sasina, dodatkowe wynagrodzenie dla pracowników Poczty Polskiej ma zapewne zrekompensować ryzyko zarażenia się koronawirusem przy wykonywaniu dodatkowych, niewykonywanych wcześniej przez zdecydowaną większość pracowników, obowiązków wynikających z organizacji wyborów.

Ponadto, według informacji uzyskanych przez dziennikarzy radia RMF FM oraz portalu rmf24.pl opublikowanych w dniu 17. kwietnia w piśmie, które skierował do zarządu Poczty Polskiej premier Mateusz Morawiecki, szef rządu pisze: *„Polecam Poczcie Polskiej realizację działań polegających na przygotowaniu do przeprowadzenia wyborów prezydenckich w trybie korespondencyjnym”*. Tego samego dnia dziennikarze portalu onet.pl ustalili, iż Premier Mateusz Morawiecki skierował podobne pismo również do Polskiej Wytwórni Papierów Wartościowych, *„która ma w zamyśle rządu wydrukować ponad 30 mln kart do głosowania i oświadczeń, na których wyborca będzie musiał wpisać swoje dane osobowe oraz instrukcji głosowania. W grę wchodzi również druk 90 mln kopert”*.

Dowód:

1. Wydruk artykułu z portalu rmf24.pl z dn. 17 kwietnia 2020 r. zatytułowanego Wybory prezydenckie 2020. Premier polecił Poczcie Polskiej rozpocząć przygotowania do wyborów "kopertowych".

2. Wydruk artykułu z portalu onet.pl z dn. 17 kwietnia 2020 r. zatytułowanego „Wybory jednak w maju? Ruszyły techniczne przygotowania. Opozycja alarmuje”.

Wyżej opisane działania podejmowane są pomimo negatywnych opinii wirusologów oraz specjalistów ds. chorób zakaźnych w sprawie organizacji wyborów w formie głosowania korespondencyjnego w szczycie epidemii koronawirusa. Dr Tomasz Dzieciatkowski, wirusolog z Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego, w programie "Onet Rano" wyemitowanym w dniu 1 kwietnia 2020 r. stwierdził, iż: *„Należy przyjąć, że wirus utrzymuje się na papierze przez dobę. Wybory korespondencyjne są też nieporozumieniem. W jakiś sposób trzeba liczyć te wszystkie głosy i jestem zdecydowanym zwolennikiem przesunięcia terminu wyborów. (...) A dlaczego mamy narażać potencjalnie listonosza, czy sąsiada na konsekwencje zakażenia koronawirusem? Dalej apeluję: przesunmy wybory.”*¹

W audycji radia tok.fm prof. Włodzimierz Gut pytany o organizację wyborów stwierdził, że *„Wszystkie zbiorowiska ludzkie sprzyjają rozprzestrzenianiu się epidemii. Jeśli narażają chociaż małą grupę osób, to wybory nie mają sensu”*².

Z kolei prof. Krzysztof Simon, specjalista ds. chorób zakaźnych, podkreślił, że *„myślący, nastawieni propublicznie i proobywatelsko Polacy mają teraz zupełnie inne problemy niż wybory kogokolwiek. Namawianie, by odbyły się teraz, jest antypolskie. I nieważne, w jakiej formie, bo przecież nie to powinno być teraz naszym priorytetem. Zresztą nie było żadnej kampanii wyborczej, więc kogo my mamy wybierać. Teraz politycy powinni zadbać o zdrowie obywateli, a nie analizować możliwość wysłania ich na zagładę do urn wyborczych. (...) Nawet tamtejszy rząd, a Etiopia nie jest przecież idealnym krajem, jeżeli chodzi o demokrację, przełożył wybory, by zadbać o interesy swoich obywateli. A tam nie ma nawet tak dużej liczby zakażeń. Może więc weźmy*

¹ <https://wiadomosci.onet.pl/tylko-w-otecie/dzieciatkowski-wybory-korespondencyjne-wirus-zostaje-na-papierze-przez-dobe/2y7sqt5>

² Cytat za: https://serwis.gazetaprawna.pl/zdrowie/artykuly/1466097_koronawirus-w-polsce-matury-wybory-prof-gut.html

przykład z Etiopii, w której politycy potrafili się dogadać i je przełożyć (...) Pomysł, by odbyły się one teraz, jest absurdalny i nieważne, w jakiej formie zostaną one zorganizowane. Gdyby ktoś je chciał organizować teraz, to listonoszy trzeba byłoby wyposażyć w odpowiednie środki ochrony osobistej, tak samo tych, którzy liczyliby głosy. To wydaje mi się jednak zupełnie nierealne. Niczego takiego nie powinno się robić tak nagle.”³

Należy zwrócić uwagę, że w dobie postępującej pandemii COVID-19, rosnącej liczby zakażeń wirusem SARS-CoV-2 oraz liczby zgonów pacjentów w wyniku zakażenia tym wirusem, organizacja wyborów naraża osoby biorące udział w wyborach oraz osoby biorące udział w organizacji wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej w 2020 r. na niebezpieczeństwo dla życia i zdrowia. Osoby zaangażowane w przekazywanie kart do głosowania, osoby oddające głosy do skrzynek wyborczych oraz osoby liczące głosy będą szczególnie narażone na zakażenie.

Zakładając, iż wskazane w niniejszym wniosku pisma z cytowanymi przez media poleceniami Prezesa Rady Ministrów faktycznie zostały wysłane do wyżej wymienionych podmiotów a Wiceprezes Rady Ministrów Jacek Sasin podjął odpowiednie przygotowania polegające na tworzeniu procedur wyborczych bez delegacji ustawowej przed dniem 18. kwietnia 2020 r., pragniemy zwrócić uwagę na następujące potencjalne niezgodności w/w poleceń oraz działań z obowiązującym w tym okresie stanem prawnym. W szczególności:

1. W stanie prawnym sprzed 18.04.2020r., zgodnie z art. 53g § 7 Kodeksu Wyborczego (dalej: „KW”), to Państwowa Komisja Wyborcza określa, w drodze uchwały, wzór i rozmiar koperty na pakiet wyborczy, koperty zwrotnej, koperty na kartę do głosowania, oświadczenia, o którym mowa w art. 56g § 1 pkt 6 oraz instrukcji głosowania korespondencyjnego, uwzględniając konieczność zapewnienia tajności głosowania oraz zwięzłości i komunikatywności instrukcji. Na dzień wydania polecenia oraz podejmowania innych działań przez ww. osoby kwestię tę regulowała uchwała nr 45/2019 Państwowej Komisji Wyborczej zmieniająca uchwałę w sprawie określenia

³ Cytat za: <https://wroclaw.wyborcza.pl/wroclaw/7,35771,25849672,prof-simon-nawet-w-etiopii-ktora-nie-slynie-z-demokracji.html>

wzoru i rozmiaru koperty na pakiet wyborczy, koperty zwrotnej, koperty na kartę do głosowania, oświadczenia

o osobistym i tajnym oddaniu głosu oraz instrukcji głosowania korespondencyjnego z dnia 8 kwietnia 2019 r. (M.P. z 2019 r. poz. 375). Jest to obowiązujący wszystkich, w tym Prezesa Rady Ministrów, Ministra Aktywów Państwowych, Polską Wytwórnę Papierów Wartościowych oraz Poczta Polską akt prawny.

2. Ponadto, wg stanu prawnego obowiązującego na dzień 16. kwietnia br., zgodnie z art. 307 KW to Państwowa Komisja Wyborcza, po sporządzeniu listy kandydatów, zarządziła wydrukowanie potrzebnej liczby kart do głosowania i wspólnie z okręgowymi komisjami wyborczymi zapewniała dostarczenie ich obwodowym komisjom wyborczym ds. przeprowadzenia głosowania w obwodzie.

3. Jeżeli chodzi o kwestię prowadzenia wykazu pakietów wyborczych, to jest to wyłączna kompetencja komisarza wyborczego, stosownie do rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji w sprawie wzoru i sposobu prowadzenia oraz aktualizacji wykazu pakietów wyborczych z dnia 19 lipca 2018 r. (Dz.U. z 2018 r. poz. 1441).

4. W tym miejscu pragniemy również wskazać, iż Minister ds. łączności, Pan Jacek Sasin zaniechał do dnia dzisiejszego wydania rozporządzenia na podstawie art. 53j § 1 KW

w zakresie, w którym określono by szczegółowy sposób doręczania pakietów wyborczych wyborcom podlegających w dniu głosowania obowiązkowej kwarantannie, izolacji lub izolacji w warunkach domowych. Czyni to niemożliwym udział tych osób w wyborach na Prezydenta RP.

5. W naszej opinii w/w polecenia nie mogą być również wydane na podstawie art. 11 ust. 2 Ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych z dnia 2 marca 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 374).

Wg w/w ustawy, Prezes Rady Ministrów, z własnej inicjatywy lub na wniosek wojewody, po poinformowaniu ministra właściwego do spraw gospodarki może, w związku

z przeciwdziałaniem COVID-19, wydawać polecenia obowiązujące osoby prawne i jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej oraz przedsiębiorców. Polecenia są wydawane w drodze decyzji administracyjnej, podlegają one natychmiastowemu wykonaniu z chwilą ich doręczenia lub ogłoszenia oraz nie wymagają uzasadnienia. Polecenie przygotowania wyborów korespondencyjnych pozostaje,

w naszym rozumieniu, bez związku z przeciwdziałaniem COVID-19.

6. Należy mieć również na uwadze stan prawny w dacie wydawania polecenia.

Art. 102 ustawy z dnia 16 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz.U. z 2020 r. poz. 695), który ogranicza niektóre uprawnienia Państwowej Komisji Wyborczej, a wszedł w życie dopiero dnia 18.04.2020r. Zatem w dacie wydania przedmiotowych poleceń oraz podjęcia innych działań przez Prezesa Rady Ministrów oraz Ministra Aktywów Państwowych, a także PWPW i Poczta Polska, w mocy pozostawały przytoczone wyżej przepisy Kodeksu Wyborczego, jako obowiązujące w stanie prawnym sprzed 18. kwietnia 2020 r.

Podsumowując, w naszej opinii żaden z przepisów Kodeksu Wyborczego, Ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych z dnia 2 marca 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 374), ani też ustawy z dnia 16 kwietnia 2020 r. o szczególnych instrumentach wsparcia w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz.U. z 2020 r. poz. 695), nie przewiduje jakichkolwiek norm kompetencyjnych dla Prezesa Rady Ministrów oraz Ministra Aktywów Państwowych, a wydawanie aktów wykonawczych, związanych z organizacją tej formy wyborów, wymaga nadal zaopiniowania przez Państwową Komisję Wyborczą. Oznacza to, że przedmiotowe polecenia oraz działania wydano i podejmowano nie tylko z naruszeniem art. 11 ust. 2 Ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych z dnia 2 marca 2020 r., ale również

z naruszeniem obowiązujących w dacie wydawania poleceń oraz podejmowania działań wyłącznych uprawnień Państwowej Komisji Wyborczej!

Co więcej, Prezes Rady Ministrów oraz Wiceprezes Rady Ministrów antycypują tu wejście w życie przepisów, dotyczących „powszechnych” wyborów korespondencyjnych, których wejście w życie uzależnione jest od zakończenia nad nimi prac legislacyjnych. Ustawa o szczególnych zasadach przeprowadzania wyborów powszechnych na Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej zarządzonych w 2020 r. została uchwalona przez Sejm i przekazana Senatowi w dniu 06.04.2020r. Zatem nie wiadomo, czy ustawa ta w ogóle wejdzie kiedykolwiek w życie, a także, jeżeli wejdzie w życie, to w jakiej formie to nastąpi. Wydawanie zatem w związku z brzmieniem tego dokumentu jakichkolwiek poleceń oraz podejmowanie innych działań w celu organizacji wyborów (abstrahując od nielegalności tych działań), naraża Skarb Państwa na znaczne koszty.

W naszej ocenie, w niniejszej sprawie wydanie poleceń oraz podjęcie działań zmierzających do przygotowania i organizacji wyborów, które:

- wkracza w kompetencje dotyczące organizacji wyborów, przysługujące mocą obowiązujących na dzień wydania polecenia przepisów KW Państwowej Komisji Wyborczej, stanowi przekroczenie uprawnień Prezesa Rady Ministrów oraz Wiceprezesa Rady Ministrów Jacka Sasina;
- nie ma umocowania w przepisach Ustawy o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych z dnia 2 marca 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 374);
- antycypuje wejście w życie przepisów Ustawy, która jest przedmiotem prac w Senacie i która może nigdy nie wejść w życie lub wejść w życie w brzmieniu zupełnie odmiennym od antycypowanego;
- powoduje ponoszenie przez Skarb Państwa i podmioty, do których skierowano polecenia, kosztów przygotowań organizacji wyborów w trybie, który nie został objęty przepisami obowiązującego prawa;

stanowi o przekroczeniu przez Prezesa Rady Ministrów oraz Wiceprezesa Rady Ministrów, Ministra Aktywów Państwowych swoich uprawnień.

Najwyższa Izba Kontroli jest naczelnym organem kontroli państwowej, której zadaniem jest dbałość o legalność, rzetelność i gospodarność w służbie publicznej dla Rzeczypospolitej Polskiej, realizowana przez kontrolę działalności m.in. państwowych osób prawnych i innych państwowych jednostek organizacyjnych. NIK bada realizację ustaw i innych aktów prawnych w zakresie działalności organizacyjno-administracyjnej. Posiada zatem uprawnienia i środki służące wyjaśnieniu wszelkich wątpliwości związanych z organizowaniem i podejmowaniem przygotowań do przeprowadzenia wyborów Prezydenta RP w 2020 r. w formie głosowania korespondencyjnego, w czasie trwania pandemii COVID-19 przez Prezesa Rady Ministrów Mateusza Morawieckiego, Wiceprezesa Rady Ministrów, Ministra Aktywów Państwowych Jacka Sasina oraz spółki Poczta Polska S.A. i Polska Wytwórnia Papierów Wartościowych S.A.

Mając powyższe na uwadze wnosimy jak na wstępie.

Mateusz Morawiecki

Jacek Sasina